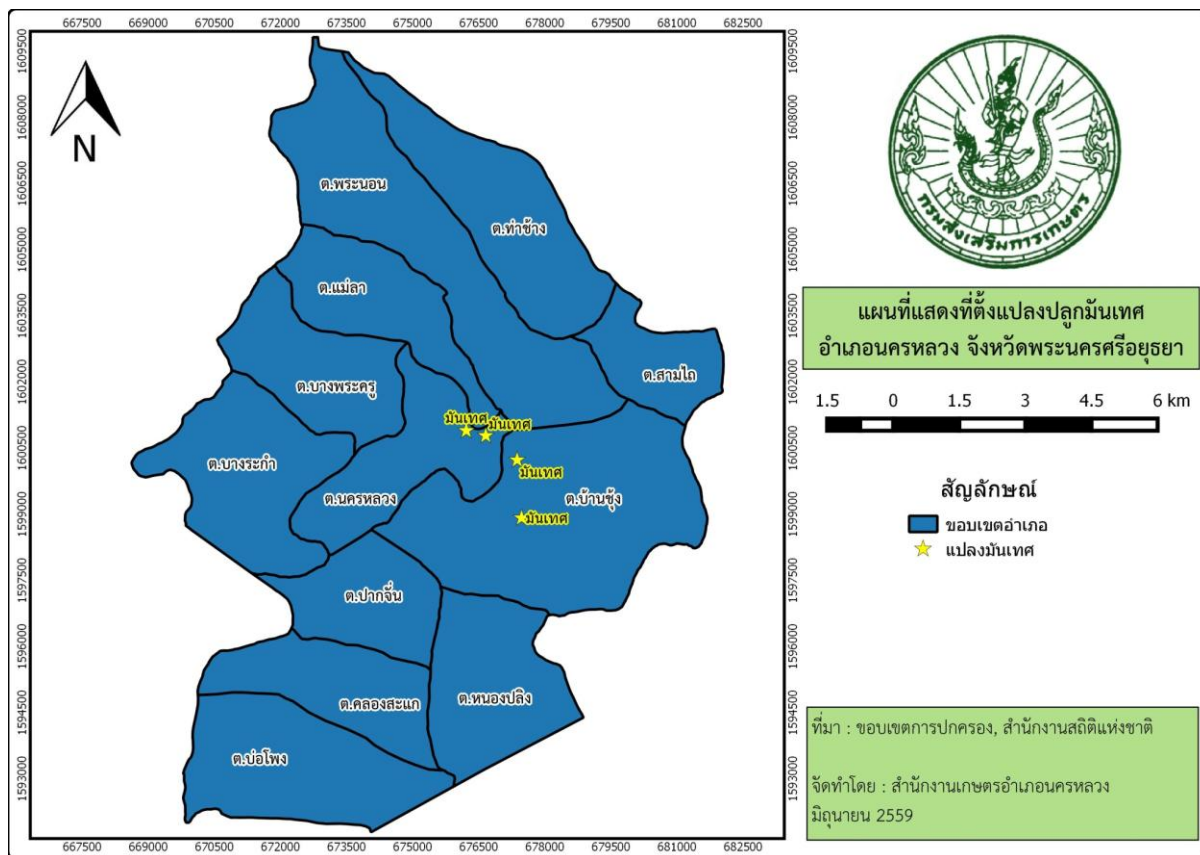

แผนการจัดการพื้นที่การผลิตสินค้าเกษตร (มันเทศ)

ภายใต้โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning)

อำเภอ นครหลวง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
กรมส่งเสริมการเกษตร

คำนำ

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินการขับเคลื่อนตามนโยบายการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่ (Zoning) ที่รับผิดชอบ ๑๓ ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว กาแฟ โดยมีมอบหมายให้สำนักงานเกษตรอำเภอนครหลวง ดำเนินการขับเคลื่อนในพื้นที่อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานเกษตรอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้คัดเลือกดำเนินการ ๓ ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มะพร้าวและมันเทศ ซึ่งในการดำเนินงานแผนการจัดการพื้นที่สินค้าเกษตร (มันเทศ) ได้ดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านคน-พื้นที่-สินค้า โดยได้รับความร่วมมือด้วยดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอนครหลวง รวมทั้งเกษตรกรในอำเภอนครหลวง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนทำให้การจัดทำแผนที่การจัดการพื้นที่สินค้าเกษตรฉบับนี้สำเร็จด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลตามรายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการปลูกมันเทศ ต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอนครหลวง

พฤษภาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑. ข้อมูลสภาพทั่วไป	
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ	๓
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ	๔
๑.๔ เส้นทางคมนาคม	๖
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๗
๑.๖ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	๙
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๑๐
๑.๘ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๐
บทที่ ๒. สถานการณ์การผลิตมันเทศ	
๒.๑ ข้อมูลด้านพื้นที่	๑๒
๒.๒ ข้อมูลด้านสินค้า	๑๓
๒.๓ ข้อมูลด้านเกษตรกร/องค์กร	๑๔
บทที่ ๓. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทาน	
๓.๑ ปริมาณผลผลิต (อุปทาน)	๑๖
๓.๒ ปริมาณความต้องการของตลาด (อุปสงค์)	๑๖
๓.๓ การเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตกับความต้องการของตลาด	๑๖
บทที่ ๔. การกำหนดหรือหาพื้นที่เป้าหมายการผลิต	๑๘

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ การแบ่งเขตการปกครอง	๑
ตารางที่ ๒ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๐
ตารางที่ ๓ จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกมันเทศ	๑๒
ตารางที่ ๔ แสดงต้นทุนการปลูกมันเทศต่อไร่	๑๓
ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบการผลิตและผลตอบแทนการผลิต	๑๓
ตารางที่ ๖ การวิเคราะห์ SWOT การผลิตมันเทศ	๑๔

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงที่ตั้งอาณาเขตอำเภอนครหลวง	๒
ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอนครหลวง	๒
ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงจุดดิน อำเภอ นครหลวง	๔
ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม	๗
ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงแม่น้ำและเส้นทางน้ำ	๘
ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงพื้นที่ลุ่มน้ำ	๘
ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่โครงการส่งน้ำ	๙
ภาพที่ ๘ แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๑
ภาพที่ ๙ แผนที่แสดงตำแหน่งการปลูกมันเทศ	๑๒

บทที่ ๑. ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

อำเภอนครหลวง เป็นหนึ่งใน ๑๖ อำเภอ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เดิมมีชื่อว่า อำเภอนครกลาง จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ รัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดให้สร้างที่ว่าการอำเภอ บริเวณ หมู่ที่ ๑ ตำบลบ่อโพรง ทางตอนทิศเหนือของวัดเกาะแก้วเกษาราม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ทรงโปรดฯ ให้ย้ายที่ว่าการอำเภอมายังตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๑ ตำบลนครหลวง มาจนถึงปัจจุบัน และได้เปลี่ยนชื่อจาก นครกลาง มาเป็น นครหลวง เพื่อให้สอดคล้องกับตำบลที่ตั้ง

คำขวัญอำเภอ “มิต่อรัฐญิกลีอนาม สง่างามปราสาทนครหลวง โชติช่วงเกษตรอุตสาหกรรม เลิศล้ำภูมิปัญญาไทย”

อำเภอนครหลวง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ ๑๙๘.๙๑๘๔ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๒๔,๓๒๔ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอดอนพุด (จังหวัดสระบุรี) และอำเภอท่าเรือ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอท่าเรือและอำเภอภาชี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภออุทัยและอำเภอพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอบางปะหัน

การปกครอง

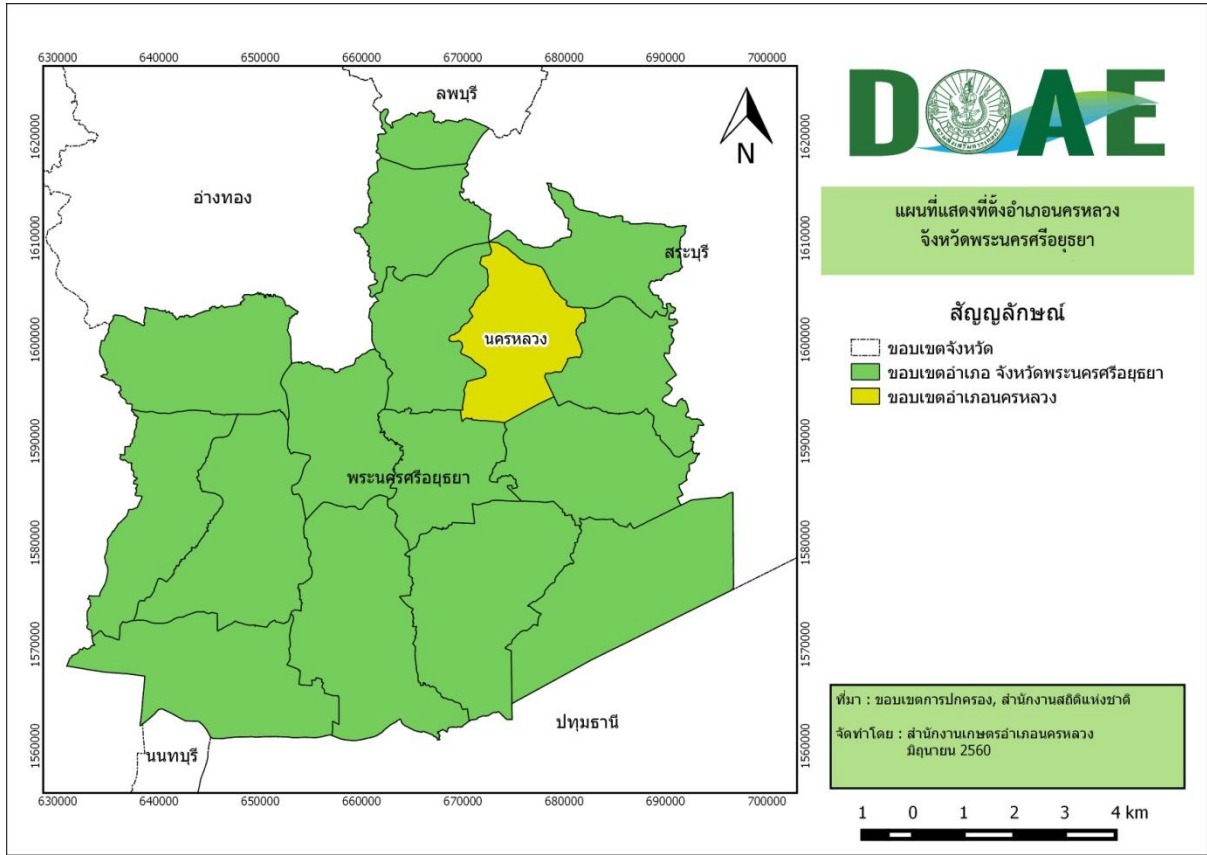
แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๒ ตำบล ๗๔ หมู่บ้าน

ตารางที่ ๑ การแบ่งเขตการปกครอง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

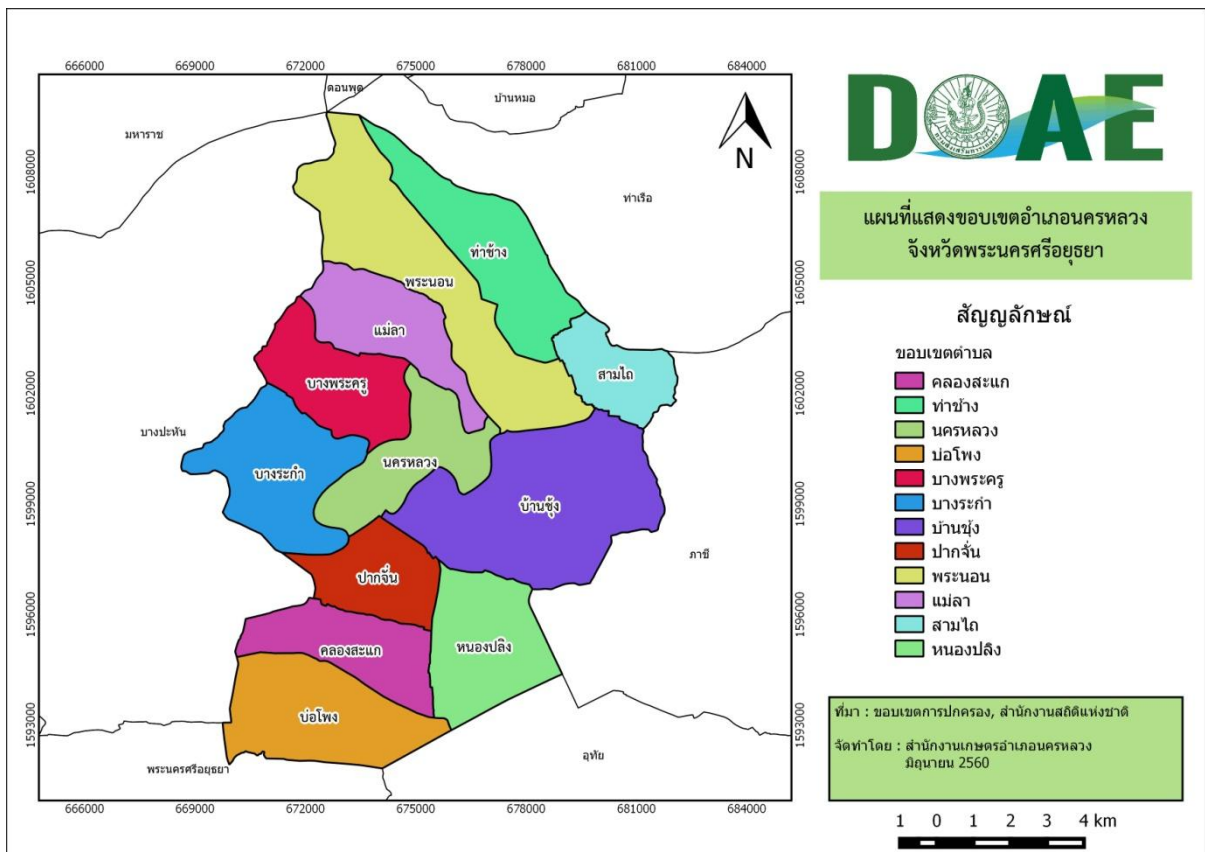
ตำบล	หมู่บ้าน (จำนวน)	เทศบาลตำบล	อบต.
๑. นครหลวง	๙	๑	
๒. ท่าช้าง	๘	๑	
๓. บ่อโพรง	๗		๑
๔. บ้านซึ้ง	๗		๑
๕. ปากจั่น	๖		๑
๖. บางระกำ	๖		
๗. บางพระครู	๔		
๘. แม่ลา	๖		๑
๙. หนองปลิง	๕		๑
๑๐. คลองสะแก	๕		๑
๑๑. สามไถ	๔		
๑๒. พระนอน	๗		
รวม	๗๔	๒	๖

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงที่ตั้งอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอ นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่อำเภอนครหลวง มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้ อำเภอนครหลวง ประกอบด้วยชุดดินหลายชุดดิน ชุดดินหลัก มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ดินชุดท่าเรือ ดินชุดบ้านหมี่ ดินชุดชัยนาท มีลักษณะเป็นกลุ่มดินเหนียวสีดำนี้อมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีอายุยังน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

๒. ดินชุดโคกกระเทียม ชุดดินราชบุรี มีลักษณะเป็นกลุ่มดินเหนียวสีดำนี้อมาก มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึก ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างเล็กน้อย การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ดินเหนียวจัด โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็ง แตกกระแหงกว้างและลึก ดินเปียกเหนียวมาก ทำให้การไถพรวนยาก บางพื้นที่อาจขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

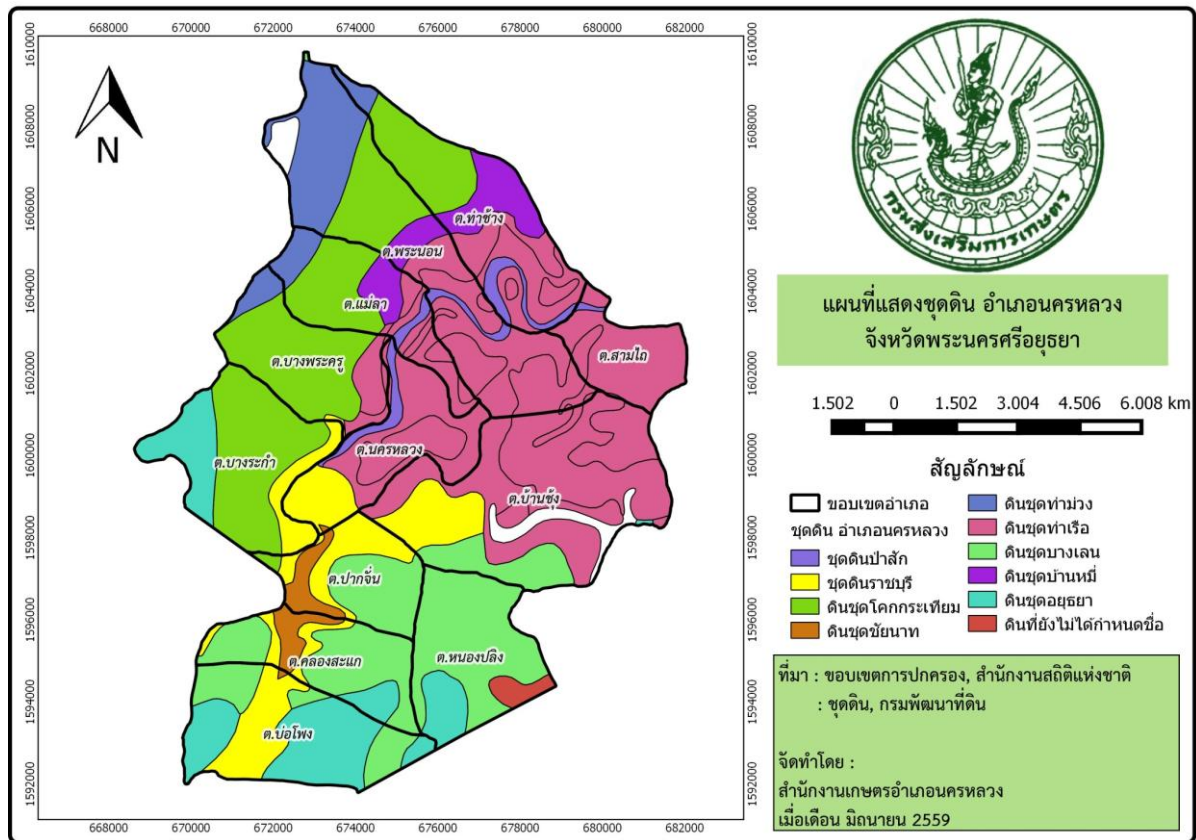
๓. ดินชุดท่าม่วง มีลักษณะเป็นกลุ่มดินร่วนหยาบสีดำนี้อมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ มีปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจมีน้ำท่วมขังหรือไหลบ่าท่วมขังอย่างฉับพลันในระยะที่มีฝนตกหนัก

๔. ดินชุดบางเลน มีลักษณะเป็นกลุ่มดินเหนียวสีดำนี้อมากที่เกิดจากตะกอนน้ำกร่อย อาจพบชั้นดินเลนของตะกอนน้ำทะเลที่ไม่มีศักยภาพก่อให้เกิดเป็นดินกรดกำมะถันภายในความลึก 150 ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงด่าง การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก บางพื้นที่อาจพบชั้นดินเลนที่มีเกลือสะสมอยู่ในดินล่าง และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

๕. ดินชุดอยุธยา มีลักษณะเป็นกลุ่มดินเหนียวสีดำนี้อมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก อาจพบจุดประสีเหลืองฟางข้าวของสารประกอบกำมะถันลึกกว่า 100 ซม. จากผิวดิน การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ดินเป็นกรดจัดมาก ทำให้เกิดการตรึงธาตุอาหารและปลดปล่อยสารที่เป็นพิษต่อพืช โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก คุณภาพน้ำเป็นกรดจัดมาก ขาดแคลนแหล่งน้ำจัด และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

๖. ดินชุดป่าสัก มีลักษณะเป็นกลุ่มดินร่วนหยาบสีดำนี้อถึงสีดำนี้อมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัสดุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงชุดดิน อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศทั่วไป

อำเภอนครหลวง อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุม ๒ ชนิด คือมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือปกคลุมในช่วงฤดูหนาว ทำให้บริเวณอำเภอนครหลวงประสบกับสภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง กับมรสุมอีกชนิดหนึ่งคือมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ปกคลุมในช่วงฤดูฝนทำให้อากาศชุ่มชื้น และมีฝนตก

ฤดูกาล

พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งฤดูกาลของอำเภอนครหลวงออกเป็น ๓ ฤดู ดังนี้

- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนซึ่งมีคุณสมบัติเย็นและแห้ง จะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้ แต่เนื่องจากอำเภอนครหลวง ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งอยู่ในเขตภาคกลาง อิทธิพลของบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่แผ่ลงมาปกคลุมในช่วงฤดูหนาวจะช้ากว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้อากาศหนาวเย็นช้ากว่าสองภาคดังกล่าว โดยเริ่มมีอากาศหนาวเย็น ประมาณกลางเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป

- ฤดูร้อน เริ่มเมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสิ้นสุดลง คือประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ในระยะนี้จะมีหย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ประกอบกับลมที่พัดปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้เป็นลมฝ่ายใต้ ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยมีอากาศร้อนจัดอยู่ในเดือนเมษายน

- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ร่องความกดอากาศต่ำที่พัดผ่านบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพัดผ่านบริเวณภาคกลาง และภาคเหนือเป็นลำดับ ในระยะนี้ทำให้มีฝนตกชุกขึ้นตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกที่สุดในรอบปี และเป็นช่วงที่มีความชื้นสูง

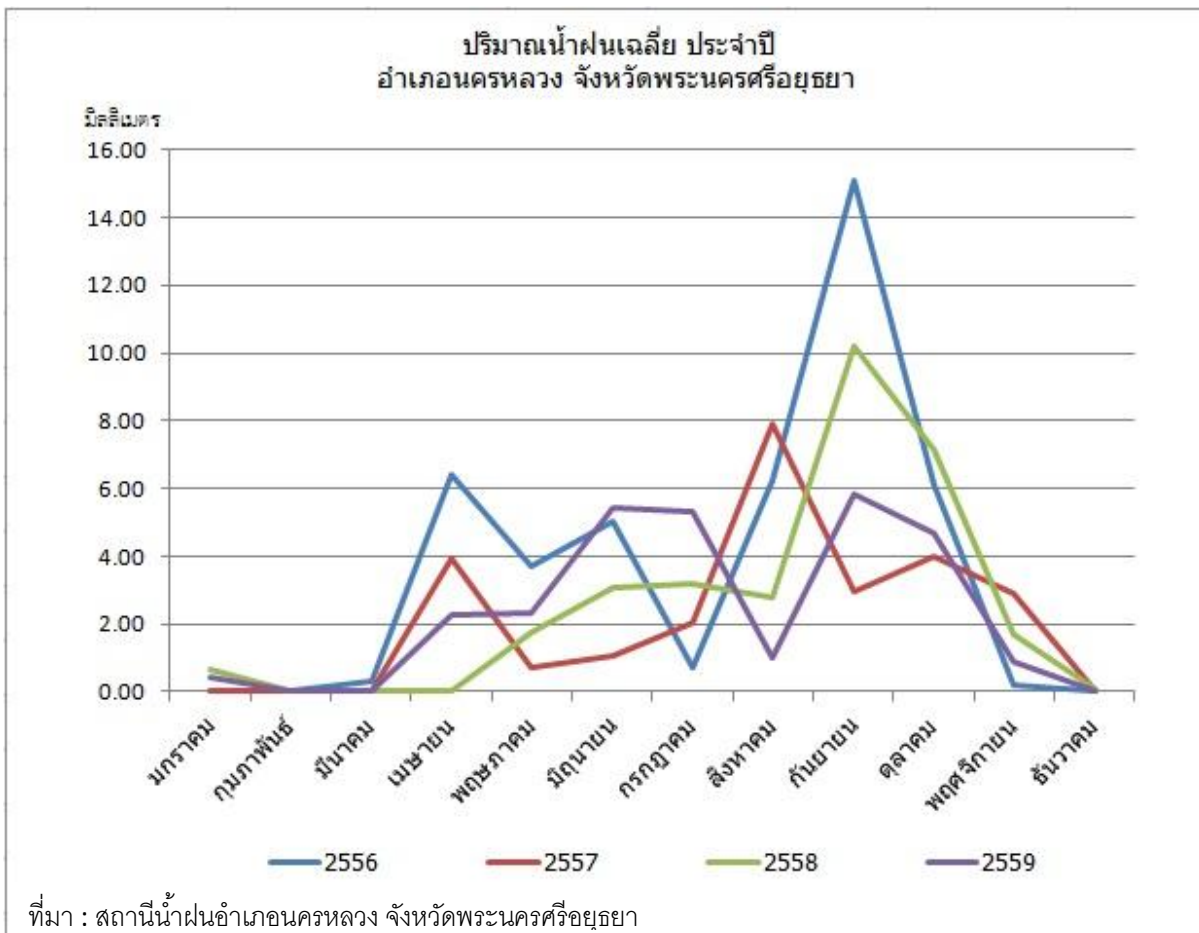
อุณหภูมิต

อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ทางตอนกลางของประเทศ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ถูกขนาบด้วยพื้นที่สูง ๓ ด้าน คือ ทิวเขาทางด้านตะวันตกของประเทศ และเขตเทือกเขาและที่สูงทางภาคเหนือกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นเขตที่ราบสูง จึงมีอุณหภูมิตค่อนข้างสูงและมีอากาศร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน ส่วนในฤดูหนาวไม่หนาวจัด เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนจัดในรอบปี

ฝน

อำเภอนครหลวง มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มน้ำ และมีพื้นที่ไม่ค่อยกว้างขวางนัก ทำให้ปริมาณฝนต่างกันไม่มาก โดยฝนที่เกิดขึ้นเป็นฝนในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในช่วงฤดูฝนเป็นส่วนใหญ่ และบางปีในช่วงฤดูฝนนี้อาจมีพายุติเปรสชันเคลื่อนผ่านเข้ามาในบริเวณจังหวัดพระนครศรีอยุธยาหรือใกล้เคียง ทำให้ฝนตกเพิ่มขึ้นอีก

กราฟที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบปริมาณน้ำฝน ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๙

พายุหมุนเขตร้อน

พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านเข้าสู่บริเวณอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นพายุดีเปรสชันที่มีกำลังอ่อนและความรุนแรงมีไม่มากนัก แต่ส่งผลให้มีฝนตกหนัก และลมกระโชกแรงเป็นครั้งคราว บางครั้งอาจทำให้เกิดน้ำท่วมได้ โดยพายุดีเปรสชันดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นพายุดีเปรสชันที่อ่อนกำลังลงจากพายุไซร่อนที่มีถิ่นกำเนิดจากทะเลจีนใต้เป็นส่วนใหญ่

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

จากศาลาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถเดินทางมายังที่ว่าการอำเภอนครหลวง โดยใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๒ เลี้ยวขวาวบริเวณแยกบ่อโพงเข้าทางหลวงหมายเลข ๓๐๖๓ ระยะทางประมาณ ๑๗ กิโลเมตร

การคมนาคมในอำเภอนครหลวง

๑. ทางหลวงหมายเลข ๓๐๖๓ สายแยกบ่อโพง-สี่แยกโคกมะลิ ผ่านตำบลบ่อโพง คลองสะแก ปากจั่น ระยะทางประมาณ ๗ กิโลเมตร

๒. ทางหลวงหมายเลข ๓๓ สายบางปะหัน-ภาชี เป็นเส้นทางจากเขตติดต่ออำเภอบางปะหัน ผ่านตำบลบางระกำ นครหลวง บ้านซึ้ง สามารถเดินทางไปยังอำเภอภาชีและจังหวัดสระบุรี ได้ ระยะทางในเขตอำเภอนครหลวง ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

๓. ทางหลวงหมายเลข ๓๐๐๘ สายสี่แยกโคกมะลิ-ปากท่า ผ่านตำบลนครหลวง แม่ลา พระนอนสามไถ สามารถเดินทางไปยังตำบลปากท่า อำเภอท่าเรือ ได้ ระยะทางในเขตอำเภอนครหลวง ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

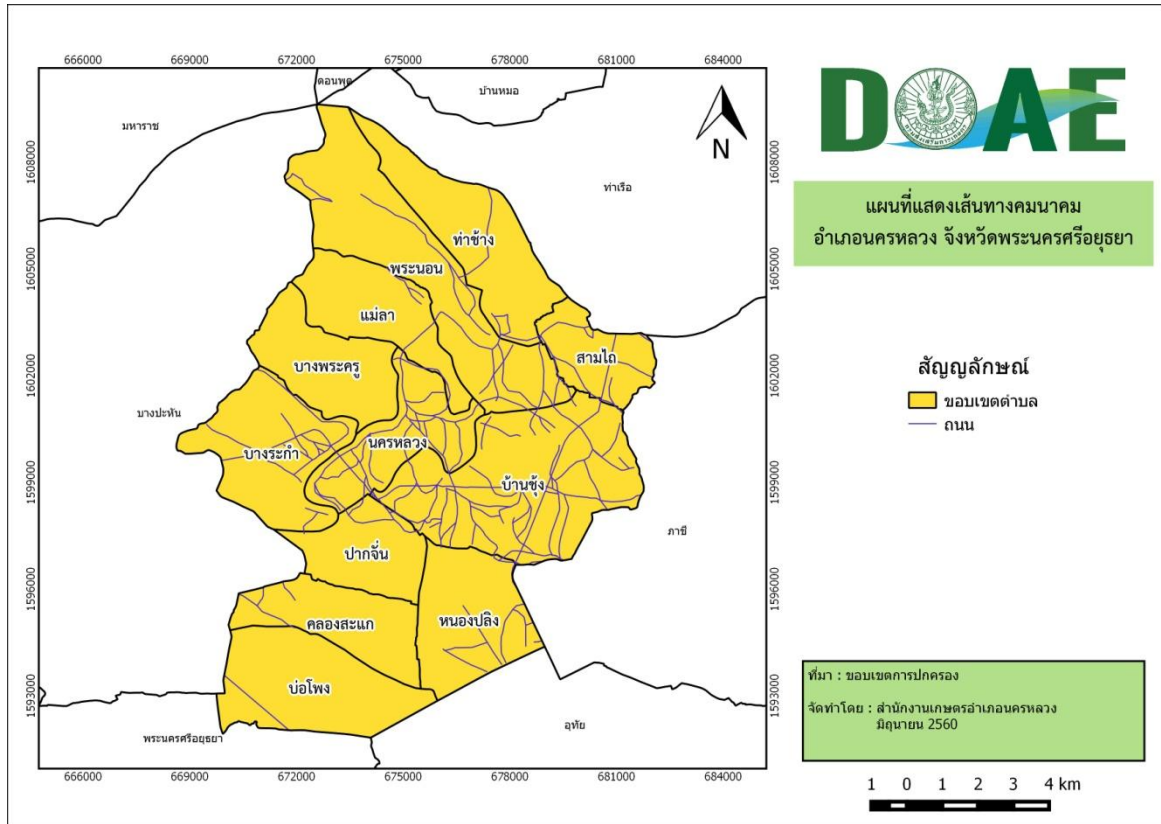
๔. ทางหลวงหมายเลข ๓๔๖๗ สายบ่อโพง-ท่าเรือ แยกจากทางหลวงหมายเลข ๓๒ ผ่านตำบลบ่อโพง คลองสะแก ปากจั่น บางระกำ บางพระครู แม่ลา พระนอน ท่าช้าง สามารถเดินทางไปยังอำเภอท่าเรือได้ ระยะทางในเขตอำเภอนครหลวง ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร

๕. เส้นทางในเขตอำเภอนครหลวง ภายในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ เป็นถนนคสล. และถนนลาดยางแอสฟัลท์ สามารถใช้การได้ดี

รถโดยสารประจำทาง

บริการรถโดยสารประจำทาง จากอำเภอท่าเรือ-ตลาดเจ้าพรหม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวิ่งผ่านตำบลสามไถ ท่าช้าง พระนอน แม่ลา นครหลวง ที่ว่าการอำเภอนครหลวง ปากจั่น คลองสะแก บ่อโพง และรถตู้โดยสารประจำทาง เส้นทางสระบุรี-พระนครศรีอยุธยา สามารถเดินทางไปยังจังหวัดสระบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้

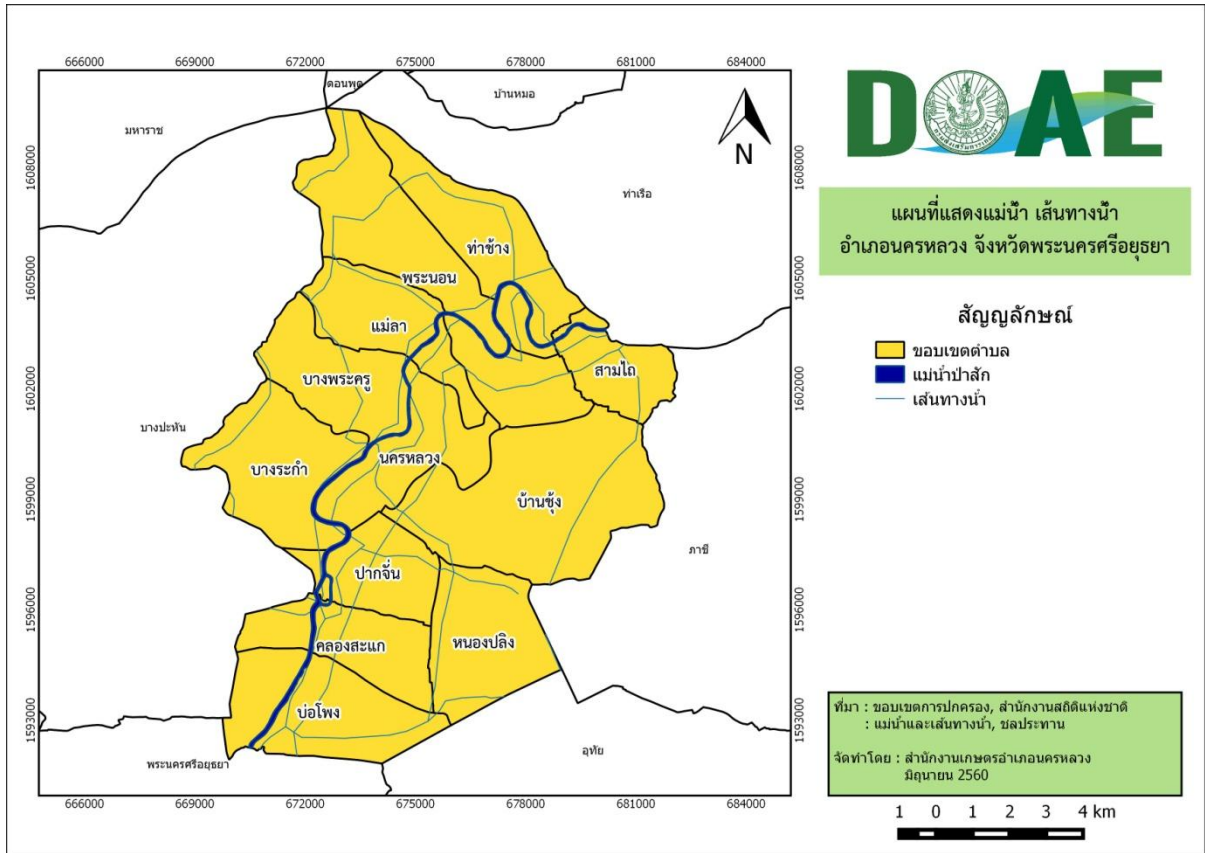
ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

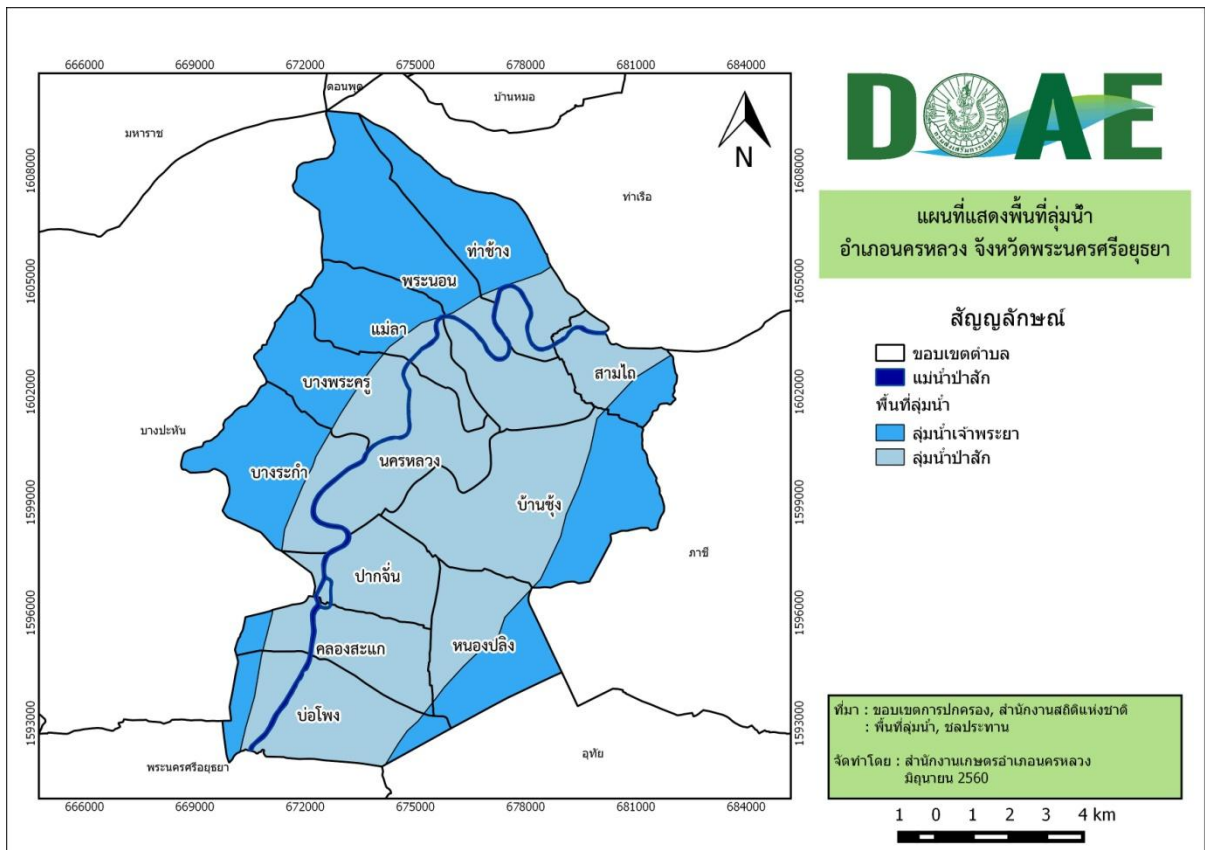
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอนครหลวง มีแม่น้ำสายหลักไหลผ่าน จำนวน ๑ สาย ได้แก่ แม่น้ำป่าสัก อยู่ในเขตลุ่มน้ำ จำนวน ๒ ลุ่มน้ำได้แก่ ลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำเจ้าพระยา อยู่ในเขตโครงการส่งน้ำที่รับผิดชอบ ๓ โครงการ ได้แก่ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครหลวง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเริงราง และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามโนรมณ์ ซึ่งทั้งสามโครงการจะส่งน้ำผ่านไปยังคลองชลประทานและลำรางต่างๆ ในพื้นที่อำเภอนครหลวง

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงแม่น้ำและเส้นทางน้ำ อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงพื้นที่ลุ่มน้ำ อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีครัวเรือนผู้ถือครองการเกษตรทั้งสิ้น ๒,๓๒๒ ครัวเรือน (จำนวนประชากร โดยเฉลี่ย ๓ - ๕ คน/ครัวเรือน) มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๒๔,๓๒๔ ไร่ แบ่งเป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร ๕๘,๒๖๕ ไร่ โดยมีพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว

พื้นที่ปลูกข้าว	๕๖,๓๒๔	ไร่
พื้นที่ปลูกไม้ผล	๑๘๐	ไร่
พื้นที่ปลูกผัก	๗๒	ไร่
พื้นที่ปลูกไร่	๐	ไร่
พื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	๕๙	ไร่
พื้นที่เพาะเห็ด/อื่นๆ	๘๔	ไร่

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

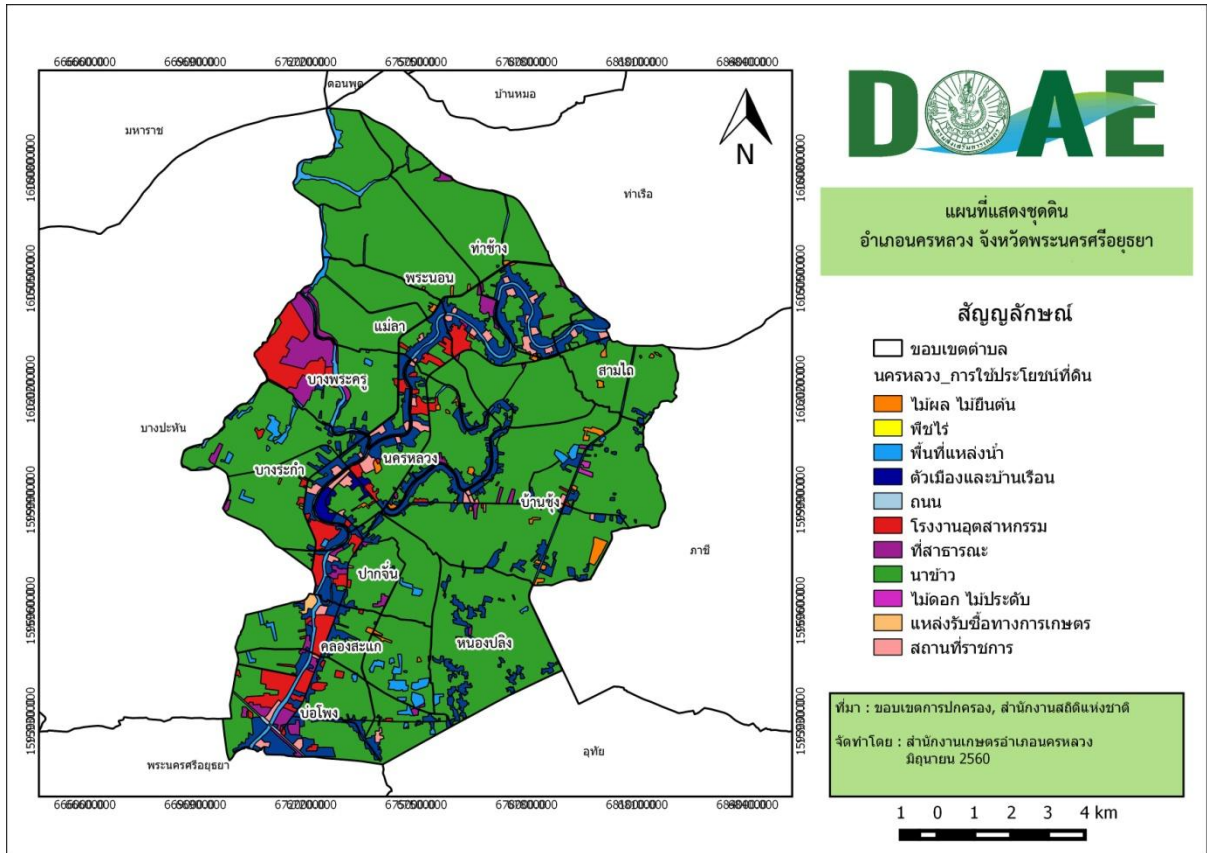
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งประเภทการใช้ที่ดินได้ดังนี้

ตารางที่ ๒ การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่	
	ไร่	ร้อยละ
๑. นาข้าว	๑๕๑,๖๖๐	๗๘.๗๐
๒. พืชไร่	๘	๐.๐๐๔
๓. ไม้ผลและไม้ยืนต้น	๕๘๖	๐.๓๐
๔. พืชผัก	๐	๐.๐๐
๕. ไม้ดอกไม้ประดับ	๕๒	๐.๐๓
๖. ประมง	๐	๐.๐๐
๗. ปศุสัตว์	๑,๔๓๕	๐.๗๔
๘. แหล่งน้ำ	๙,๒๘๖	๔.๘๒
๙. ตัวเมืองและบ้านเรือน	๙,๘๙๐	๕.๑๓
๑๐. ถนน	๑๑,๘๐๔	๖.๑๓
๑๑. สถานที่สาธารณะ	๒,๕๕๐	๑.๓๒
๑๒. ป่าไม้	๐	๐.๐๐
๑๓. ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	๘๕	๐.๐๔
๑๔. โรงงานอุตสาหกรรม	๔,๑๔๘	๒.๑๕
๑๕. สถานที่ราชการ	๑,๑๙๙	๐.๖๒

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทที่ ๒ สถานการณ์การผลิตมันเทศ

๒.๑ พื้นที่ปลูกมันเทศ (มันกำมะหยี่)

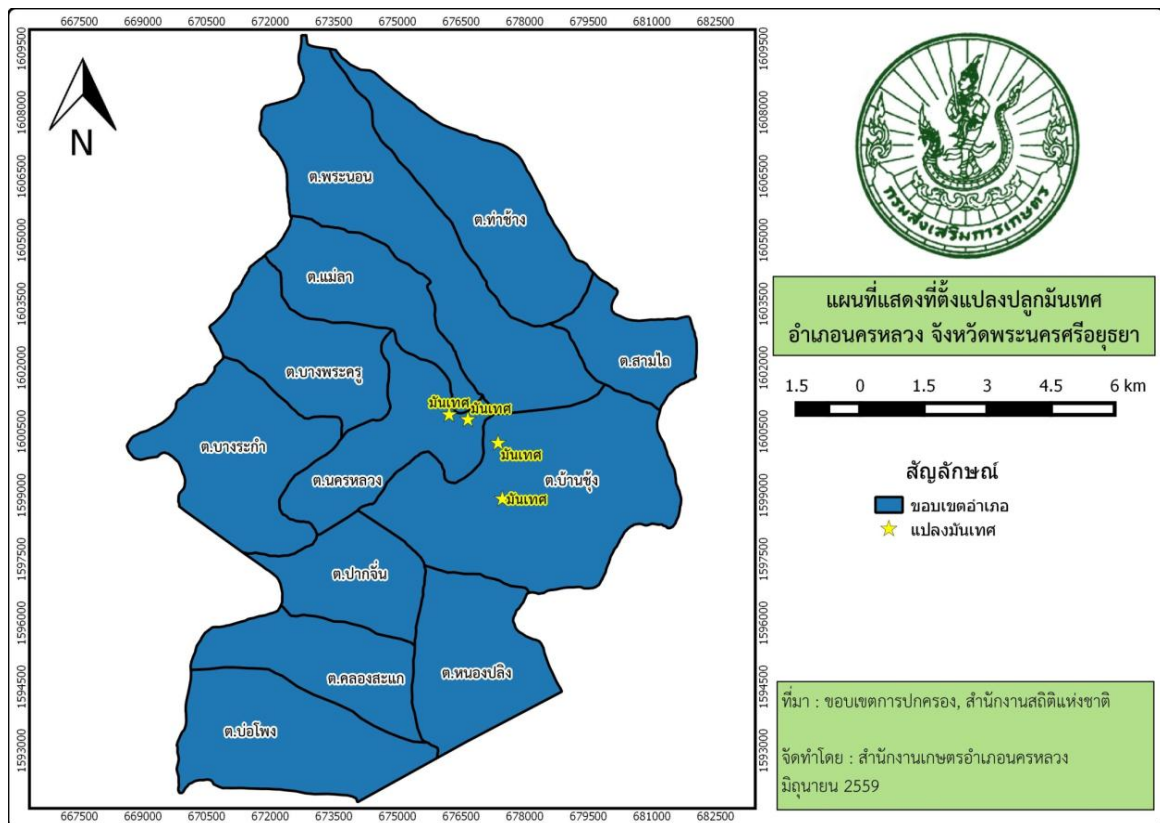
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ในการปลูกมันเทศ (มันกำมะหยี่) จำนวน ๒๘ ไร่ เกษตรกร ๑๒ ครัวเรือน

ตารางที่ ๓ จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกมันเทศ

ตำบล	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ไร่)
๑. นครหลวง	๗	๑๔
๒. บ้านซึ้ง	๕	๑๔
รวม	๑๒	๒๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอ นครหลวง

ภาพที่ ๙ แผนที่แสดงตำแหน่งการปลูกมันเทศ

๒.๒ ต้นทุนการผลิตมันเทศ (มันกำมะหยี่)

ตารางที่ ๔ แสดงต้นทุนการปลูกมันเทศต่อไร่

รายละเอียด	ต้นทุน/ไร่ (บาท)
ไถดิน เตรียมดิน ๓ ครั้ง	๗๕๐
ซักร่อง เตรียมแปลงปลูก	๔๐๐
ยอดพันธุ์มันเทศ (๓๐,๐๐๐ ยอด)	๓,๐๐๐
ค่าแรงปลูก	๑,๒๐๐
สารเคมีกำจัดวัชพืช รวมค่าแรง	๑๘๕
ปุ๋ยเคมี	๖๐๐
ค่าแรงเก็บเกี่ยวผลผลิต	๑,๒๐๐
อื่นๆ	๒๐๐
รวม	๗,๕๓๕

ที่มา : เกษตรกรต้นแบบ, สำนักงานเกษตรอำเภอนครหลวง

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบการผลิตและผลตอบแทนการผลิต (๑ ฤดูกาลผลิต)

รายละเอียด	ข้าว	มันเทศ
ต้นทุนการผลิต บาท/ไร่	๔,๗๕๐	๗,๕๓๕
ผลผลิตเฉลี่ย กก./ไร่	๙๐๐	๑,๔๐๐
รายได้สุทธิ/ไร่/รอบการผลิต	๑,๕๕๐	๒๐,๔๖๕
รายได้สุทธิ/ไร่/เดือน	๓๘๗.๕๐	๕,๘๔๗.๑๔
ราคาขายเฉลี่ย บาท/กก.	๗.๐๐	๒๐.๐๐
ระยะเวลาการผลิต (วัน)	๑๒๐	๑๐๕
คิดเป็นมูลค่า/ไร่/ฤดูกาลผลิต (บาท)	๖,๓๐๐	๒๘,๐๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนครหลวง

๒.๓ ข้อมูลด้านเกษตรกร/องค์กร

ประวัติความเป็นมา

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายบุญเลิศ ดิษฐลักษณะณ์

ที่อยู่ ๙๔ หมู่ ๒ ต.บ้านซุง อ.นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘-๙๐๗๔-๗๔๙๑

กิจกรรม/ชนิดพืช มันเทศ

พื้นที่ ๕ ไร่ ๒ งาน

นายบุญเลิศ ดิษฐลักษณะณ์ เป็นเกษตรกรในพื้นที่หมู่ ๒ ตำบลบ้านซุง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเคยเพาะปลูกข้าวนาปรังมาเป็นประจำทุกปีในช่วงฤดูแล้ง แต่เนื่องจากในปีที่รัฐบาลได้ขอความร่วมมือแก่เกษตรกร งดการเพาะปลูกข้าวนาปรัง เนื่องจากปริมาณน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย ที่ไหลผ่านพื้นที่ ไม่มีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะส่งน้ำให้กับเกษตรกรทำการเพาะปลูกข้าวนาปรังได้ จึงต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเพาะปลูกข้าวนาปรัง มาเป็นการปลูกพืชใช้น้ำน้อยทดแทน

ครอบครัวของนายบุญเลิศ ดิษฐลักษณะณ์ ได้พิจารณาถึงองค์ประกอบหลายๆ ด้านแล้ว พบว่าความเหมาะสมของพื้นที่ ปริมาณน้ำที่มีในพื้นที่ ภูมิความรู้ของตนเอง ประกอบกับผลตอบแทนในการผลิต จึงตัดสินใจเลือกปลูกมันเทศ ทดแทนการทำนาข้าว ซึ่งมันเทศเป็นพืชที่ใช้น้ำน้อย ให้ผลตอบแทนสูง สามารถนำรายได้มาจุนเจือครอบครัวได้ ประกอบกับมีภูมิความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมารุ่นพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย เนื่องจากเดิมทีแล้วพื้นที่บริเวณนี้ เคยทำการปลูกมันเทศมาก่อน ก่อนที่จะปรับเปลี่ยนการผลิตมาเป็นข้าวนาปี-นาปรัง ดังเช่นปัจจุบัน

การดำเนินกิจกรรมในปัจจุบัน

พื้นที่ปลูกมันเทศ จำนวน ๕ ไร่ ๒ งาน ซึ่งเป็นพื้นที่เช่าที่ใช้ปลูกข้าวนาปีในฤดูกาลที่ผ่านมา

องค์ความรู้ในการปลูกมันเทศ

เนื่องจากพื้นที่ที่นำมาใช้ปลูกมันเทศ เป็นพื้นที่ทำนาเดิม จึงต้องทำการ ไถและพรวนดิน ๒-๓ ครั้ง เพื่อกำจัดวัชพืชและทำให้ดินมีสภาพร่วนซุย แล้วจึงทำการยกร่องเพื่อปรับพื้นที่ปลูก และเพื่อประโยชน์ในการส่งน้ำและระบายน้ำ ใช้ส่วนยอดของเถา มันเทศในการปลูก โดยทำการตัดเฉพาะส่วนยอดและทำการแช่ยอดมันเทศในน้ำเพื่อให้แตกตุ่มตา ก่อนนำมาปลูกในแปลง โดยปลูกทำมุมประมาณ ๔๕ องศา กับพื้นดินฝังเถาลงไปในดิน และให้ส่วนปลายไหลเหนือพื้นดิน ระยะห่างประมาณ ๑๒ - ๑๕ เซนติเมตร อัตราการใช้ยอดมัน ๓๐,๐๐๐ ยอด/ไร่

เถา มันเทศพร้อมปลูกลง

ลักษณะแปลงปลูกลงมันเทศ

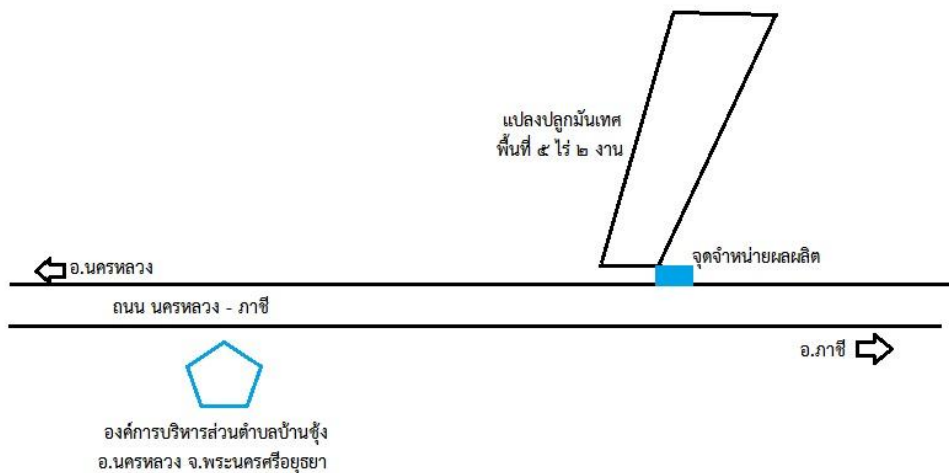
การให้น้ำมันเทศ การให้น้ำเป็นสิ่งที่จำเป็นระยะแรกให้น้ำประมาณ ๑๐-๑๕ วันต่อครั้ง และระยะหลัง ๒๐-๓๐ วันต่อครั้ง โดยทำการปล่อยให้น้ำไหลเข้าตามร่องในแปลงปลูก โดยให้ระดับน้ำสูง ๒ ใน ๓ ของร่อง คูแลแปลงมันเทศโดยการใส่ปุ๋ยและฉีดฮอร์โมนเพื่อบำรุงต้นมันเทศและเพื่อให้มันเทศให้ผลผลิตสูง การเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บเกี่ยวโดยใช้คนขุด หรือใช้รถแทรกเตอร์ขนาดเล็กติดหัวหมูเพื่อทุ่นแรงงาน ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต

การจำหน่ายผลผลิต ผลผลิตที่ได้นำมาจำหน่ายด้วยตนเอง โดยการตั้งจุดจำหน่ายบริเวณด้านหน้าแปลงปลูกลงมันเทศ ริมถนนสายนครหลวง-ภาชี เพื่อจำหน่ายให้กับผู้สัญจรทั่วไป และจำหน่ายให้กับตลาดในท้องถิ่นต่างๆ

ผลงานที่ประสบความสำเร็จ

นายบุญเลิศ ดิษฐลักษณะ สามารถทำการปลูกลงมันเทศ ทดแทนการทำนาปรัง โดยได้ผลผลิตสูง ผลผลิตที่ได้นำมาจำหน่ายให้กับประชาชนทั่วไป มีรายได้ทดแทนช่วงว่างเว้นจากการทำนาปรัง สามารถสร้างรายได้ ทดแทนการทำนา โดยได้ผลตอบแทนสุทธิในการผลิตมันเทศสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาทต่อไร่

แผนผังการทำเกษตร (แปลงปลูกลงมันเทศ)

บทที่ ๓ การวิเคราะห์ความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน

การนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ประโยชน์

- ใช้บริโภคในครัวเรือน.....-.....ตัน
 - ใช้ทำพันธุ์.....-.....ตัน
 - จำหน่าย.....๓๓.๖.....ตัน
- รวมปริมาณความต้องการผลผลิต (Demand).....๓๓.๖.....ตัน

การผลิตมันเทศ (มันกำมะหยี่) ในพื้นที่อำเภอนครหลวง เกษตรกรยังมีการผลิตน้อย เป็นพืชทางเลือกที่เกษตรกรปลูกเพื่อทดแทนการทำนาปรัง ความต้องการในการบริโภคและตลาด ยังมีความต้องการมาก ในปัจจุบันเกษตรกรทำการผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยตนเองและจำหน่ายให้แก่ตลาดในชุมชน หรือตลาดนัดตามชุมชนต่างๆ ซึ่งให้ผลตอบแทนในการผลิตมากกว่าการผลิตเพื่อส่งขายให้กับตลาด (ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง) เนื่องจากอุปสงค์ในการผลิตมันเทศ (มันกำมะหยี่) ยังมีมากกว่าอุปทานของตลาดชุมชน

อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปริมาณหัวมันเทศ (มันกำมะหยี่) ที่เกษตรกรสามารถผลิตได้จำนวน ๓๓.๖ ตัน/ปี และมีกำลังการผลิตที่สามารถรองรับผลผลิตได้จำนวน ๓๓.๖ ตัน/ปี ผลผลิตที่ผลิตได้จึงเพียงพอกับปริมาณความต้องการ

จากการวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานสามารถนำมาวางแผนจัดการพื้นที่การผลิตมันเทศ (มันกำมะหยี่) ได้ ดังนี้

เนื่องจากการผลิตมันเทศ (มันกำมะหยี่) ในพื้นที่อำเภอนครหลวง เกษตรกรยังมีการผลิตน้อย เป็นพืชทางเลือกที่เกษตรกรปลูกเพื่อทดแทนการทำนาปรัง ความต้องการในการบริโภคและตลาด ยังมีความต้องการมาก ในปัจจุบันเกษตรกรทำการผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยตนเองและจำหน่ายให้แก่ตลาดในชุมชน หรือตลาดนัดตามชุมชนต่างๆ ซึ่งให้ผลตอบแทนในการผลิตได้มากกว่าการผลิตเพื่อส่งขายให้กับตลาด (ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง) เนื่องจากอุปสงค์ในการผลิตมันเทศ (มันกำมะหยี่) ยังมีมากกว่าอุปทานของตลาดชุมชน นับได้ว่าการผลิตมันเทศ (มันกำมะหยี่) เป็นอีกพืชทางเลือกหนึ่งที่มีอนาคตในการผลิต การตลาด เป็นพืชที่ควรให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรในการผลิต เพื่อทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง

ตารางที่ ๖ การวิเคราะห์ SWOT การผลิตมันเทศ (มันกำมะหยี่)

ปัจจัยภายใน	
จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรมีความรู้ในการผลิต โดยการสั่งสมความรู้และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ● ใช้เทคโนโลยีในการผลิตน้อย ● พื้นที่เหมาะสมในการปลูกมันเทศ (มันกำมะหยี่) 	<ul style="list-style-type: none"> ● ไม่สามารถทำการผลิตพื้นที่ขนาดใหญ่ได้ เนื่องจากการผลิตมีความต้องการในการใช้แรงงานสูง ● ต้องทำการปรับพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมในการผลิต

ปัจจัยภายนอก	
โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
<ul style="list-style-type: none"> ● ตลาดยังมีความต้องการสูง ● ผลตอบแทนในการผลิตต่อหน่วยพื้นที่สูงกว่าการปลูกข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> ● พื้นที่ขาดแหล่งน้ำสำรองในการผลิต ● โรค แมลง รบกวนหากทำการผลิตซ้ำๆ ในพื้นที่เดิม

บทที่ ๔ การกำหนดหรือหาพื้นที่เป้าหมายการผลิต

เนื่องจากการจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning) ไม่ได้มีการกำหนดพื้นที่เขตความเหมาะสมในการปลูกมันเทศ (มันกำมะหยี่) ไว้ จึงไม่มีการจำแนกเขตความเหมาะสม หรือเขตไม่เหมาะสมในการปลูกมันเทศ (มันกำมะหยี่)

สำนักงานเกษตรอำเภอนครหลวง ได้เล็งเห็นโอกาสทางการตลาดของมันเทศ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีราคาผลผลิตต่อหน่วยที่สูง สามารถจูงใจให้เกษตรกรหันมาผลิตเพื่อทดแทนการทำนาปรังได้ ประกอบกับเกษตรกรในพื้นที่มีองค์ความรู้ และทักษะการเพาะปลูกพืชชนิดนี้อยู่แล้ว จึงสามารถส่งเสริมการปลูกมันเทศ (มันกำมะหยี่) ในพื้นที่อำเภอนครหลวง เพื่อเป็นพืชทางเลือกให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

แนวคิดโครงการ

ชื่อโครงการ โครงการส่งเสริมการปลูกพืชหลังน้าน้ำน้อย

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรผู้ทำนา ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง สาเหตุมาจากราคาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ที่ขยับตัวสูงขึ้นทั้งปุ๋ยเคมี สารเคมีการเกษตรและเมล็ดพันธุ์ข้าว ประกอบกับเกษตรกรมีพฤติกรรมการทำนาที่ผิดวิธีโดยการใช้ปัจจัยการผลิตไม่ถูกต้อง ไม่ถูกชนิด ใช้ผิดเวลาและใช้ในอัตราไม่เหมาะสม จึงทำให้เกษตรกรขาดทุนหรือได้กำไรไม่เท่าที่ควร แนวทางการแก้ไขปัญหาแนวทางหนึ่งคือการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนในช่วงฤดูแล้ง เพื่อลดความเสี่ยงจากการทำนาในฤดูแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อการทำนา

เงื่อนไขการดำเนินงาน

คัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการ

การดำเนินงาน

๑. รวมกลุ่มเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมอบรม ๒๕ ราย
๒. ฝึกอบรมให้ความรู้ จำนวน ๑ ครั้ง

เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

๑. การปลูกพืชหลังนาใช้น้ำน้อย
๒. การปลูกและการดูแลมันเทศ

ผลตอบแทนที่เกิดกับเกษตรกร

๑. ลดความเสี่ยงในการทำนาในช่วงฤดูแล้ง น้ำไม่เพียงพอ
๒. เป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรในการประกอบอาชีพ

งบประมาณ

ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นภายในอำเภอนครหลวง
เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท โดยมีรายละเอียดใช้งบประมาณ ดังนี้

- ค่าอาหารกลางวัน ๑ มื้อๆ ละ ๕๐ บาท จำนวน ๕๐ ราย ๑ ครั้ง เป็นเงิน ๒,๕๐๐ บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๒ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๕๐ ราย เป็นเงิน ๒,๕๐๐ บาท

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๕๘. ข้อมูล Zoning ดิจิตอลไฟล์ (Shapfile)
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๘. การขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับ
สินค้าเกษตรที่สำคัญ
- กรมชลประทาน. ๒๕๕๙. ข้อมูลแผนที่ชลประทาน. ดิจิตอลไฟล์ (Shapfile)
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. ๒๕๕๙. ขอบเขตพื้นที่หมู่บ้าน. ดิจิตอลไฟล์ (Shapfile)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ๒๕๕๔. ข้อมูลแผนที่. ดิจิตอลไฟล์ (Shapfile)
- สำนักงานเกษตรอำเภอนครหลวง. ๒๕๕๙. ข้อมูลส่งเสริมการเกษตร (อัดสำเนา)

ที่ปรึกษา

นายน้อย แสงรัตน์งชัย

เกษตรอำเภอนครหลวง

คณะผู้จัดทำ

นายวิวรรธน์ วิทยายนต์

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

นางสาวพรทิพย์ แซ่โล้ว

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

นางเกศณี ภาวะกุล

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

นางสาวเมธาพร ลมัยศรี

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

นางสาวสุกัญญา อิมอรุณ

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ผู้เรียบเรียง

นายวิวรรธน์ วิทยายนต์

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ